

**Ólafur
Arnalds**

**Samuel
Barber**

**Pjotr
Tšaikovski**

MEISTARAR

S T R E N G J A N N A

SERENADE FYRIR STRENGI Í C-DÚR, OP 48

ÖLDURÓT - SPIRAL

ELEGY FYRIR STRENGJASVEIT

ADAGIO FYRIR STRENGI

HLJÓMSVEITARSTJÓRI

ROSS JAMIE COLLINS

26. JANÚAR 2025 Í HOFI

Í um 100 ár hafa menn verið að reyna að hanna orgel og dragspil til að herma eftir hljóðm strengjasveitarinnar. Það hafa verið búnar til strengjavélar knúnar rafmagni, hljóðgervlar og hljóðsarpur, og einn af meisturum strengjanna sem á verk á þessum tónleikum hefur verið þekktur fyrir að hanna slíka hljóðsarpa sem styðjast við upptökur af alvöru strengjasveit sem síðan er hægt að spila með tölvu. Þessi söfn Ólafar Arnalds þykja vera fyrsta flokks og hafa laðað margan ungan tónlistarmanninn til að kynna sér hvernig nota megir alvöru strengjasveit. Oft hafa menn í hljóðgervlaheiminum verið yfirlýsingaglaðir og talað um að nú sé búið að finna arftaka strengjasveitarinnar. En bæði Ólafur og við sem vinnum við að skrifa fyrir og hljóðrita alvöru strengjasveitir vitum að það kemur ekkert í staðinn fyrir raunverulegan flutning manna af holdi og blóði á tónlist fyrir þessi viðkvæmu hljóðfæri. Núansarnir, litirnir, dýnamíkin og leiðirnar til að fá hljóð úr viðarkassa með strengjum eru einfaldlega of flókin til að geta verið endursköpuð með vél. Þróun strengjasveitarinnar er líka löng og hefur hún verið miðpunkturinn í tónlist Vesturlanda í nokkur hundruð ár.

Fólk hefur sett saman hljóðfæri í mismunandi samsetningar í þúsundir ára, en það var ekki fyrr en fyrir um það bil 400 árum sem tónlistarmenn fóru að mynda samsetningar sem að lokum þróuðust í nútíma strengjahljómsveit.

Um 1600 hafði ítalska tónskáldið Claudio Monteverdi mikil áhrif á þróun strengjatónlistar. Hann var eitt af fyrstu tónskáldunum til að tilgreina nákvæmlega hvaða hljóðfæri ættu að vera notuð í verkum sínum, sérstaklega í óperunni Orfeo (1607). Þetta var mikilvæg breyting frá fyrri hefð, þar sem tónlist var oft samin fyrir hvaða hljóðfæri sem voru tiltæk. Í Orfeo skipti hann hljóðfærunum í hópa með sérhæfðum hlutverkum og þar var stórt hlutverk fyrir strengjahljóðfæri. Á 19. öld urðu strengjahljóðfæri mikilvægari en nokkru sinni

fyrir. Blásturs-, tréblásturs- og slagverkshljóðfæri urðu fullkomnari, sem gerði tónskáldum kleift að semja flóknari og litríkari verk. Fyrsti fiðluleikarinn, eða konsertmeistarinn (concertmaster), stýrði flutningi hljómsveitarinnar úr sæti sínu, en þegar hljómsveitir urðu stærri og stærri gátu allir þessir tónlistarmenn ekki séð og fylgt konsertmeistarinum. Þetta leiddi til þess að stafir, eða „baton“, sem hljómsveitarstjórar nota í dag, urðu til. Snemma á 19. öld byrjuðu hljómsveitarstjórar, sem einnig voru tónskáld, eins og Carl Maria von Weber og Felix Mendelssohn, að standa uppi á palli og stjórna hljómsveitinni fyrir framan og í miðju. Rómantíska tímabilið færði strengjatónlist meiri tilfinningalega dýpt og tjáningu. Tónskáld eins og Tchaikovsky, Elgar og Grieg notuðu strengjasveitina til að skapa ljóðræna og dramatíska stemningu. Í nútímatónlist hefur strengjasveitin verið notuð á nýstárlegan hátt, þar sem tónskáld eins og Britten, Shostakovich og Penderecki hafa rannsakað mörk möguleika hennar. Með tilkomu kvikmyndatónlistar hefur strengjatónlist einnig fengið nýtt líf í samtímamenningu. Strengjasveitir skapa einstakt andrúmsloft, hvort sem það er hrein fegurð, djúp sorg eða hrár kraftur.

Tónlist fyrir strengjasveit er því sigilt tjáningarform sem talar jafnt til hjartans og hugans, og hún getur verið bæði hugljúf og kraftmikil, innileg og stórbrotin. Á tónleikunum gætum við hugsanlega komist í hugleiðsluástand. Stór hluti efnisskrárinnar er nærandi og græðandi tónlist þar sem ró, friður og fegurð ráða ríkjum. Tónskáldin þrjú sem eiga verk á tónleikunum eiga það sameiginlegt að hafa markað djúp spor í sögu strengjasveitarinnar. Gott er að hafa með sér vasaklút á tónleikana.

Þorvaldur Bjarni Þorvaldsson

Tónlistarstjóri Menningarfélags Akureyrar og forsvarsmaður SinfoniaNord.

Serenade fyrir strengi í c-dúr, Op 48
Tchaikovsky

HLÉ

Öldurót
Ólafur Arnalds

Spiral
Ólafur Arnalds

Elegy fyrir strengjasveit
Tchaikovsky

Adagio fyrir strengi
Samuel Barber

HLJÓMSVEITARSTJÓRI

ROSS JAMIE COLLINS

Finnsk-breski hljómsveitarstjórinn Ross Jamie Collins er sellóleikari, píanóleikari og barítón í grunninn. Hann stofnaði sína eigin hljómsveit, sínfóníuhljómsveitina ROSSO, árið 2017 og stýrði fyrstu heilu sínfónísku tónleikunum sínum aðeins 15 ára að aldri.

Áður en hann flutti til Los Angeles haustið 2019, til að læra hjá Esa-Pekka Salonen, lærði hann hjá Jorma Panula við Panula-skólann í Finnlandi og var verðlaunahafi í sjöundu alþjóðlegu Jorma Panula hljómsveitarkeppninni. Með stuðningi frá finnska menningarsjóðnum hefur Ross tekið þátt í fjölmörgum alþjóðlegum meistaranámskeiðum. Í framhaldinu fékk hann tækifæri til að stjórna Kuopio sínfóníuhljómsveitinni, Vaasa borgarhljómsveitinni, Sinfonietta Cracovia, MAV sínfóníuhljómsveitinni, Bohuslav Martinů filharmóníuhljómsveitinni, Sínfóníuhljómsveit Lappeenranta-borgar, Strengjasveit St.Michel og Camerata Antonio Soler.

Aðrir hápunktar á ferli Ross eru t.a.m. debútering með Los Angeles filharmóníunni, Filharmóníunni og SoundBox tónlistarröð San Francisco sínfóníunnar, auk þess að aðstoða Maestro Salonen á tónleikaferðalagi með San Francisco sínfóníuhljómsveitinni.

Árið 2023/24 var Collins Dudamel Fellow með Los Angeles filharmóníuhljómsveitinni og hljómsveitarstjóri Sínfóníuhljómsveitar Íslands.

Tímabilið 2024/25 snéri hann aftur til Sínfóníuhljómsveitar Íslands fyrir nokkur verkefni og átti frumraun með Boston sínfóníunni, Filharmóníusveit Helsinki, Evergreen sínfóníunni í Taipei og Sínfóníuhljómsveit Tokyo.

SAMUEL BARBER

Samuel Barber (1910–1981) var bandarískt tónskáld og einn af fremstu fulltrúum rómantískrar tónlistar á 20. öld. Hann hóf tónlistarnám snemma og varð aðsópsmikill píanisti, söngvari og tónskáld í Curtis Institute of Music í Filadelfíu. Barber er þekktastur fyrir verk sitt *Adagio for Strings* (1936), sem hefur verið lýst sem einni áhrifamestu og átakanlegustu tónsmíð 20. aldar. Verkið var upphaflega hægur kafli í strengjakvartett hans frá árinu 1936.

Hann samdi einnig fjölda annarra mikilvægra verka, þar á meðal óperuna *Vanessa*, sem vann Pulitzer-verðlaun, og fjölda ljóðræna söngva eins og *Knoxville: Summer of 1915*. Barber var þekktur fyrir melódískan stíl sinn, tækniþekkingu og hæfni til að tjá djúpar tilfinningar í tónlist sinni. Verk hans bera oft nýrómantískan blæ og í þeim eru lagrænir eiginleikar tónlistarinnar í forgrunni. Þrátt fyrir gagnrýni á seinni hluta ferils síns náði hann að vera eitt af virtustu tónskáldum Bandaríkjanna til dauðadags.

Adagio for Strings eftir Samuel Barber er eitt af áhrifamestu tónverkum 20. aldar. Verkið, sem var upphaflega hluti af strengjakvartett hans í h-moll, Op. 11, var endurútsett fyrir strengjasveit árið 1938. Það er þekkt fyrir hæga, melódíska framvindu sína og djúpa tilfinningalega skírskotun. *Adagio for Strings* hefur oft verið leikið við sorgarstundir og opinberar athafnir, þar á meðal við minningarathafnir Franklin D. Roosevelt og John F. Kennedy. Með einfaldri en áhrifaríkri byggingu tekst Barber að tjá bæði harm og fegurð, sem gerir verkið ódauðlegt í tónlistarheiminum.

TÓNSKÁLD

PJOTR ILJITS TCHAIKOVSKY

Pjotr Iljits Tchaikovsky (1840–1893) var rússneskt tónskáld og eitt af helstu nöfnum rómantíska tímabilsins í tónlistarsögunni. Hann er þekktur fyrir tilfinningaríka og melódíska tónlist sína, sem sameinar vestræna tónsmíðatækni og slavneskan þjóðlegan blæ.

Helstu verk hans eru meðal annars ballettarnir *Svanavatnið*, *Byrnirós* og *Hnotubríóturinn*, sex sínfóniur og *Píanókonsert nr. 1*. Tchaikovsky samdi einnig óperur, kammertónlist og verk fyrir einleik og hljómsveit. Þrátt fyrir gríðarlegan tónlistarlegan árangur glímdi hann við persónulegan vanda og sjálfsefa á ævinni. Tchaikovsky er í dag talinn eitt af áhrifamestu tónskáldum tónlistarsögunnar og verk hans eru leikin um allan heim.

Serenade for Strings in C major, Op. 48, eftir Tchaikovsky er ljóðrænt og glæsilegt verk sem sýnir tónskáldið í sínu besta formi. Verkið var samið árið 1880 og endurspeglar bæði aðdáun tónskáldsins á klassískum stíl Mozarts og sterkan slavneskan þjóðlegan blæ. Verkið endurspeglar bæði rómantíska tilfinningadýpt og tæknilega fegurð. Það samanstendur af fjórum köflum sem hver og einn hefur sitt sérstaka einkenni:

1. **Pezzo in forma di sonatina**–Þessi opnunarkafli er innblásinn af klassískri sönötuformgerð og einkennist af göfugri og tilfinningaþrunginni melódíu sem opnar og lokar verkinu með virðulegum hljómblá.
2. **Waltz**–Léttur og glæsilegur kafli sem er eitt af vinsælustu valsverkum Tchaikovskys. Hann er bæði finlegur og líflegur, með melódískum hreyfanleika sem fangar þokka rómantíks dans.
3. **Élégie**–Djúpur og angurvær kafli með seiðandi strengjatónlist. Hann tjáir söknuð og innileika sem draga fram tilfinningalega dýpt verksins.
4. **Finale (Tema russo)**–Í þessum kafla sameinast þjóðlegir rússneskir tónar og kraftmikil orka. Hann er byggður á þjóðlagatónlist og lýkur verkinu á stórbrotnum og glaðværum nótum.

Tchaikovsky sjálfur var stoltur af verkinu. Hann skrifaði til Nadesjdu von Meck, verndara síns og góðvinar, og lýsti ánægju sinni með það: „Þetta verk kom frá hjartanu, og ég er ánægður með það.“ *Serenade fyrir strengi* hefur frá því að það var frumflutt verið eitt vinsælasta verk Tchaikovskys. Það er reglulega flutt af fremstu hljómsveitum heims.

TÓNSKÁLD

ÓLAFUR ARNALDS

Ólafur Arnalds hefur um árabíl verið í fremstu röð íslenskra tónlistarmanna og þykir eitt áhrifamesta nútímatónskáld heims. Ólafur hefur gefið út fjöldamargar plötur undir eigin nafni, leikið með rafsveitinni Kiasmos og samið tónlist fyrir kvikmyndir og þáttaraðir á borð við Broadchurch (BAFTA-verðlaunin fyrir bestu tónlist), Defending Jacob (Emmy-tilnefning fyrir besta titilþema) og Surface, auk fjölda íslenskra kvikmynda, s.s. Vonarstræti og Lof mér að falla. Haustið 2020 gaf Ólafur út fimmtu breiðskífu sína, *some kind of peace*, sem rataði á árslista margra helstu tónlistarmiðla heims, en hún var m.a. valin plata ársins af Bob Boilen hjá NPR og endaði á topplista plötubúðarinnar

Rough Trade. Í útgáfuviku blandaði *some kind of peace* sér svo í toppslag breska vinsældarlistans og keppti þar við margar af helstu poppstjörnum heims. Fyrir þessa plötu hlaut Ólafur hvorki meira né minna en þrjár Grammy-tilnefningar.

Ólafur er ekki síður þekktur sem magnþrunginn flytjandi og eru tónleikar hans einstaklega áhrifamikil upplifun og hafa fyllt margar af helstu tónleikahöllum heims, s.s. Royal Albert Hall, Walt Disney Concert Hall og Sydney Opera House.

Verkin sem flutt verða á tónleikunum eru „Öldurót“, af plötunni *Island Songs*, í útsetningu Þórðar Magnússonar, og „Spiral“, af plötunni *some kind of peace*, í útsetningu Jungyoon Wie. Um verkin segir Ólafur: „Þetta eru tvö verk sem mér þykir virkilega vænt um en auk þess hefur annað þeirra, „Öldurót“, sterka tengingu við Akureyri, Hof og SinfoniaNord. „Öldurót“ kom út árið 2016 á plötu (og samhangandi heimildamynd) sem heitir *Island Songs* þar sem ég ferðaðist í kringum Ísland og vann með mismunandi tónlistarfólki í heimabæjum þess. Við Atli Örvarsson erum góðir vinir og ákváðum að vinna þetta lag í samstarfi við SinfoniaNord, sem þá var tiltölulega nýtt verkefni, og tókum lagið og myndbandið upp í Hofi. „Spiral“ er svo af síðustu plötu minni, *some kind of peace*, og er hálfgerður burðarstólpi á henni. Þetta er lag sem ég hef flutt hundrað sinnum á tónleikum en aldrei í útsetningu fyrir strengjakammersveit.“

Elegía fyrir strengjasveit er áhrifamikið stuttverk eftir Tchaikovsky sem sýnir einstaka hæfni hans til að miðla djúpum tilfinningum með ljóðrænum laglínunum og ríkum hljómunum. Verkið var upphaflega samið sem hluti af hljóðfæratónlist fyrir leiksýningu á *Hamlet*, en hefur síðan öðlast sjálfstætt líf og nýtur mikillar hylli vegna tilfinningaþrúngins og hrífandi eðlis. Verkið var einnig tileinkað minningu Ivan Samarin, sem var virtur leikari og kennari í Rússlandi á þessum tíma. Verkið opnast með angurværum og ljóðrænum laglínunum sem draga fram tjáningarhæfni strengjahljóðfæranna. Tchaikovsky nýtir sinn einstaka hæfileika til að skapa dýpt og spennu með áferðarbreytingum og dýnamískum andstæðum. Útkoman er verk sem miðlar tregafullum söknuði og hlýju.

1. FIDLA

Greta Salóme Stefánsdóttir
Pétur Björnsson
Bryndís Pálsdóttir
Margrét Kristjánsdóttir
Gunnhildur Daðadóttir
Marcin Lazarz
Karl James Pestka
Justyna Bidler
Juliana Kjartansdóttir
Chrissie Telma Guðmundsdóttir

2. FIDLA

Guðbjartur Hákonarson
Margrét Þorsteinsdóttir
Kristján Matthíasson
Ólöf Þorvarðardóttir
Vigdís Másdóttir
Hekla Finnsdóttir
Sigríður Bjarney Baldvinsdóttir
Hlín Erlendsdóttir

VIÓLA

Þórunn Ósk Marinósdóttir
Guðrún Þórarinsdóttir
Eyjólfur Bjarni Alfreðsson
Eydís Úlfarsdóttir
Steina Kristín Ingólfssdóttir

SELLÓ

Steinunn Arnbjörg Stefánsdóttir
Hrafnhildur Marta Guðmundsdóttir
Ásdís Arnardóttir
Helga Björg Ágústssdóttir

BASSI

Gunnlaugur Torfi Stefánsson
Þórir Jóhannsson

HARPA

Elisabet Waage

HOF 23. MARS 2025

A woman with long blonde hair is smiling and looking towards the camera. She is positioned to the left of a large, ornate harp. The harp is made of wood and has many strings. The background is dark, and there is a warm, golden light source behind the harp, creating a soft glow.

HARPA

H Ö R P U S L Á T T U R Í H O F I

ELÍSABET WAAGE

& SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT NORDURLANDS